

TATJANA ŠOJIC, SESTRA ALOJZA

Uverenja mogu biti uzrok strašnih stvari

Hvala užičkoj publici, jako nas je podržala. Čuli smo mi tu tišinu, znak da su nas pažljivo pratili, kaže Tatjana Šojić

Nekada smo imali mnogo više informacija o radu bosanskohercegovačkih pozorišta. Kakva je sada situacija, koliko se ulaže u teatar?

-U ovom trenutku u sarajevskim pozorištima i dalje postoji velika i strastvena želja ljudi okupljenih oko teatra da se rade kvalitetne stvari, postoje ljudi željni ljubavi i strasti koji nastoje da rade što bolje predstave. Ima istovremeno pozorišnog izraza na našim scenama. Naročito mlade generacije, koje su jako dragocene, nastoje da prate šta se dešava u svetu, da držimo korak sa tim svetom i da na osnovu toga pokušamo da sagledamo sebe kako bismo znali gde smo, šta smo i gde idemo. Ono što je objektivno ogromna prepreka ozbiljnijim ostvarenjima, o čemu niko od nas ne voli da priča, jer smo već jako umorni od toga, to je ta nepovoljna ekonomska situacija, ta večna kriza, nedostatak novca. Zatim ono što se tegli još iz socijalističkog sistema, sport i kultura. Pa oni sport nekako razumeju, potreban im je, vole pogledati utakmicu. Kad kažem oni mislim na one koji vladaju, kojima kultura dođe kao nužno zlo. I onda to prate mali budžeti. Nažalost, mali broj ljudi u Bosni razmišlja daje kultura osnov svega, a i od tog malog broja ljudi kojima je to jasno, još manje je onih koji može

nešto da učini. Radimo „na mišiće“ što bi se reklo. Na sreću, i u takvim uslovima događaju se kvalitetne predstave koje publika rado gleda. Publici možeš da pokušaš da podmetneš nešto, ali je ne možeš prevariti. Raduje i to što ima pozorišne publike. Kvalitetno urađene predstave su uvek pune i za njih se traži karta više.

Koliko vam znači izuzetno visoka prosečna ocena koju su gledaoci u Užicu dali vašoj predstavi?

-Malopre su mi objasnili da je to izuzetan poklon. Veoma smo polaskani, posebno zbog toga što smo bili mnogo opterećeni, da ne kažem uplašeni, kako ćemo, kako mi to kažemo, prebaciti rampu. U Kamernom teatru publika nas okružuje sa tri strane, tako da smo bliži, interakcija je drugačija. Sve vreme smo pod pritiskom te svedenosti naše predstave pa smo bili u dilemi kako ćemo postići adekvatnu glasnost, koliko će publika moći

da su nas pažljivo pratili. To nas veoma raduje.

U predstavi, napitanje imate li dokaze za svoje tvrdnje, odgovarate „nemam dokaze, to je moje uverenje“. Da li su uverenja bez dokaza uzroci naših nesporazuma i nesreća?

-Mislim da se mnoge stvari zaista događaju na osnovu jakih ubeđenja, a sa nedovoljno jakih, dokazivih činjenica. Uzrok strašnih stvari mogu biti ta naša ubeđenja. Mislimo da je sasvim dovoljno da imamo neko jako uverenje pa da, kao u predstavi, optužimo nekoga. Umesto da zastanemo i preispitamo sa različitih strana problem, sve argumente. Strašno je što su naša uverenja uzroci velikih nesporazuma i nesreća.

Pošto pripadate generaciji glumaca sa eks jugoslovenskog prostora koja je u vreme raspada zemlje počinjala karijeru, u kojoj meri je sve to uticalo na vaš profesionalni

razvoj?

-Svaka generacija strada na neki drugi način, a moja je zaustavljena i presečena tako danakon svih dešavanja, sigurno jednu deceniju, sve jekod mene bilo u znaku pitanja: jesam li pošla ili sam došla? A odgovora niotkuda. Imala sam utisak da mi je život bio presečen tako da ne možeš ni napred ni nazad, ne znaš gde si, čemu ili kome pripadaš. Bilo mi je najbitnije samo da radim. Malo po malo, mic po mic, jer višak vremena je višak misli, a to zna da bude strašno opterećujuće.

Priželjkujete li saradnju sakolegama iz Srbije?

-Kako da ne. Oduvek mi je, još iz vremena dok sam studirala, najveća želja bila da imam partnere koji će biti bolji glumci ili glumice od mene, da jereditelj fenomenalan. To su najlepše stvari koje se glumcu mogu dogoditi. Želim da radim sa dobrim glumcima, rediteljima i kamo sreće da je više kooperacija, jer pojedinačno smo u ovom regionu na tako malim tržištima. Bitan je samo dobar scenario i dobra podela. To je san svakog čoveka koji voli ovaj posao. Ne znam šta su prepreke da više saradujemo, možda nedostatak novca. Dešavaju sepo-maci, ali sporadično. A mislim da svi to želimo.

Verica Tucović

KAMERNI TEATAR 55 SARAJEVO I UDRUŽENJE KONTAKT

Nepravda koju vidimo, a protiv koje ne možemo

Ermin Bravo, otac Brendan Flynn: Da li sam to uradio, jedna je od mojih tajni u procesu u kome smo imali razne faze. Čak ni jedni drugima to ne otkrivamo. Mislim da je to važno posmatrati i sa jedne i sa druge strane. Na ovaj komad i treba gledati iz pozicije nekoga ko je nepravедно okrivljen, ali i iz pozicije nekoga ko se dobro brani. U Americi je bilo mnogo slučajeva pedofilije, gde su sveštenici optuženi i okrivljeni za ono što su uradili. Onda je devedesetih naišao talas potpuno pogrešnih optužbi i dokazano je da mnogi nisu bili krivi. Vrlo je teška bila resocijalizacija i povratak u versku zajednicu za te ljude. Ipak ću naglasiti da je reč o mnogo, mnogo manjem broju od onih koji to jesu uradili.

Tatjana Šojić, sestra Aloysius Beauvier: Mi smo tokom celog procesa istraživali, prilazili ovom prekrasnom, čvrstom, hermetičnom tekstu. Tako smo ustanovili da je tu malo šta višak, u smislu pisane reči. Tekst nije pretrepo gotovo nikakav štrih. Bili smo oduševljeni koliko je besprekorno napisan i suočivši se sa njim uz veliku ljubav i znatiželju, nastojali smo da odgovorimo na sva pitanja. Radeći predstavu glumac uvek nastoji, ali ne bez reda niti proizvoljno, da sva svoja upotrebljiva iskustva „podmetne“ pod lik. Tako nastaje prekrasni suživot glumca i lika. Ja svoj lik mogu da branim, jer ništa nije samo

crno- belo, već ima i sve one nijanse između. Samo je pitanje u kojoj meri je šta zastupljeno. Ja sam ubeđena da smo svi sazdana od apsolutno istog materijala, a pritom smo veoma različiti, što je božanstveno. Ta razlika počiva upravo na tome u kojoj meri je šta prisutno u čoveku.

Maja Izetbegović, sestra James: Naša namera nije bila da izazovemo burnu društvenu reakciju, a ona se nije ni desila. Niko nas nije direktno pitao zašto se bavimo ovom temom niti rekao da u njoj nema istine. Na žalost, to se nije desilo. Najčeća reakcija je to da se ljudi opredelile da li je otac to uradio ili nije. Ugavnom se opredelile da jeste, što potvrđuje činjenicu da je ta pojava česta u našem društvu. Kod nas se nedavno desio slučaj u kome je hodža zlostavljao maloletnicu, a cela islamska zajednica je stala uz njega. Mislim da su ljudi revoltirani tim slučajem i iz tog razloga najčešće veruju da je otac to uradio. Razlog je nepravda koja se dešava, koju vidimo, a nikako ne možemo da popravimo stvari.

Ermin Bravo, otac Brendan Flynn: Meni pri obradi ovih tema, u novinarskom i umetničkom smislu najviše smeta dvodimenzionalnost i senzacionalizam. Jer upravo iz tog razloga, ove teme postaju nešto što traje dva dana. Na sličan način su ovu temu obradili i naši mediji, kao i predstave koje na vrlo dvodimenzionalan način

osuduju. Lako je osuditi i tim se poigrati, jer to može biti dobar materijal. Po meni, jedan od osnovnih kvaliteta ovog teksta je njegova ambivalentnost. On ukazuje na temu, ali pokušava da je osvetli sa svih strana. Na neki način, ipak možete shvatiti svaki od ovih likova. Čak i lik majke, gde je najteže shvatiti motive. Činjenica je da je jedan od osnovnih motiva za sve nas bila učestalost strašnih primera kod svih verskih zajednica, ne samo u katoličanstvu. Kod nas, u islamskoj zajednici, to je veoma prisutno.

Jelena Kordić Kuret, gospođa Muller: Moj lik se trudi da bude najbolja moguća majka svom sinu. Ipak, meni se čini da mi je moje lično majčinsko iskustvo samo otežalo ulazak u lik. U početku sam, nenamerno, osuđivala njene postupke. Nakon toga sam „stala na loptu“ i pokušala malo podrobnije da se upoznam sa položajem žena i crnaca tih godina. Na taj način sam pokušala da razumem postupke svog lika. Apsolutno je branim, jer gospođa Muller smatra da je taj trenutak u kome se nalaze, zapravo pravi momenat da svoje dete okrene u pravom smeru. Ona veruje da je školovanje jedini način da on ima sve što ona i uopšte, crnci tih godina nisu imali. Ona veruje da otac nije kriv i da je to što radi ispravno.

Maja Izetbegović, sestra James: Mi smo prvenstveno krenuli iz hermetičnosti teksta, pa smo pokušali da nađemo

novi pristup i rediteljski i glumački. Ta rešenja su dolazila kao podtekst onoga što naši likovi jesu i što govore. I Selma i mi smo razmišljali o toj priči koja se dešava ispod, dok likovi razgovaraju.

Ermin Bravo, otac Brendan Flynn: Pošto Selma nije tu, želim da istaknem da je ona insistirala na neizrađenosti rediteljskog znaka, na kontrapunktu fizičke i govorne radnje. Želela je da nijedna metafora ne bude izgrađena potpuno jasno, već može biti višeznačna. Bežala je od zaokruženih celina i rešenja, što je nama bilo veoma zanimljivo. Interesantno je kada govorna radnja ostaje potpuno konstantna, a fizička je neorganska u odnosu na to. To je veoma uzbudljivo.

Tatjana Šojić, sestra Aloysius Beauvier: Uvek je uzbudljivo kada se pojave novi ljudi, mlade snage. Mene čini srećnom to što imam toliko mladih kolega sa kojima se, kako se to kod nas kaže „može raditi“. Selma, kao jedna od mladih rediteljki je dragocena i osećam se privilegovanom, jer je ovo druga predstava koju sam radila sa njom. Imala sam priliku da i pre ove predstave radim i sa ostalim kolegama. Čitav proces je bio pravo zadovoljstvo. Počeo je improvizacijama, zahvaljujući kojima su se rađale naznake rešenja, a zatim i prava rešenja...sve se to dešavalo veoma bezbolno. Ovi mladi ljudi žele da prate savremene, svetske tokove u pozorištu. To je veoma pozitivno, jer se ne može živeti i misliti da je Sarajevo centar sveta. Moramo se osvrnuti oko sebe, uhvatiti korak i videti gde smo u odnosu na ostale.

Ana Milošević

ERMIN BRAVO, OTAC FLYNN

Šokantno izvođenje

Morali smo mnogo da se prilagođavamo užičkoj sceni što nas je frustriralo i izazivalo jer smo predstavu do sada igrali filmski.

Ovo je uloga na ivici noža, od početka do kraja. Igrati kao neubedljivo kriv i neubedljivo nevin, da li je to najzahtevniji glumački zadatak?

- Jeste i to je rezultat jedne glumačko-rediteljske saradnje sa Selmom, vrlo specifičan minuciozan rad na svakom odnosu, na precizno označenim punktovima koje smo želeli da odredimo i za i protiv. Zadovoljan sam time što smo postigli ali to je zapravo samo jedan nivo, jer tekst nosi mnogo dublja značenja i kontekste opšte sumnje, ne samo u vezi pedofilije. Želeli smo da postignemo u publici

zapitanost nad sobom, koliko sam kao pojedinac otvoren, koliko stvaramo svoje mišljenje na osnovu argumenata ili emocija ili činjenica ili priča. Tu je i socijalni i politički kontekst: sukob između progresivnog, revolucionarnog i poletnog sveštenika sa jedne strane i retrogradnog razmišljanja koje je personificirano u liku sestre Alojze sa druge, koja želi da održi stare vrednosti u kojima se oseća sigurno. Ovo je sjajan tekst koji nam daje sjajne mogućnosti.

Šta je sa domaćim dramskim tekstovima, da li je u Bosni i tu stasala nova generacija poput ove glumačke i reditelj-

ske?

- Imali smo krizu domaćeg dramskog teksta do prošle godine a u ovoj sezoni imamo četiri autora, Almira Imširevića sa predstavom Kad bi ovo bio film, čija je premijera bila nedavno. U toku je rad na tekstu Emira Imaševića i uskoro će biti premijera, tako da se i na tom polju nešto događa. Pojavljuju se srećom nova autorska imena.

Gde ste nastupali sa ovom predstavom?

- Nismo mnogo igrali, u Bosni i Beogradu, na MESSU, ali dobro smo prošli kod publike. Večerašnje izvođenje u Užicu bilo nam je šokantno jer je ova

scena suprotna po svemu, onaj na kojoj je nastala ova predstava. Kamerni teatar prima 200 ljudi koji su nam blizu a mizanscen je zamišljen tako da se okreće na sve strane da publika sve vidi, i prilagođeno je jednoj filmskoj glumi. Morali smo da se mnogo glumački prilagođavamo ovoj sceni što nas je frustriralo i izazivalo, ali smo zadovoljni. Imate sjajnu publiku koja je to pomno pratila, tako da smo izgleda uspeli.

M. Petrović

MAJA IZETBEGOVIĆ, SESTRA JAMES

Zabluda ili istina

“Stvari u životu nisu crno-bele. Ne treba ih posmatrati na taj način, i na takav način ne treba se baviti njima. Sve oko nas je mnogo komplikovanije i stvari i svet oko sebe ne možemo posmatrati samo iz svoje vizure.”

- U zabludi živimo onoliko koliko je to naš život, odnosno, onoliko koliko sami to izaberemo. Živeti u zabludi je svestan izbor. Pitanje je da li želimo i jesmo li spremni da istražujemo, da se bavimo životom, da razotkrivamo istinu i pravu suštinu nečega ili jednostavno želimo da živimo u zabludi i idemo linijom manjeg otpora, - započinje svoju priču za Bilten JPF-a glumica Maja Izetbegović. Ona dodaje da su se u svetu uopšte, mnoge stvari dešavale za koje postoje i dokazi, statistički podaci i činjenice i da bežanje od njih i okretanje leđa njima, jeste bežanje od odgovornosti, što ne bi trebalo.

- Ja ne živim tako, a ni većina ljudi u mom okruženju. Trudimo se da se bavimo takvim

stvarima, jer mislimo da je to jedini i pravi način da načinimo mali zaokret.

Da li su bitne i žrtve koje moraju pasti da se nekakva sumnja rasvetli, a istina izađe na videlo?

- Treba tražiti dobra sredstva koja će najmanje ugroziti

okolinu i ljude, a koja su svrsishodna. U ovoj predstavi, lik koji gazi preko svega, čak i preko tog nedužnog deteta, traga za svojim uverenjem. Razotkrivanje je individualan izbor, i u tom trenutku i ovom liku, ali i u običnom životu, on je jedini najispravniji i jedini mogući.

Minimalizam na sceni, crno-bela scenografija doprinosi prenošenju poruke?

- Baš tako. Ali ova predstava je rađena za kamernu scenu, gde je publika na dvadesetak centimetara od glumaca, tako da je i sam minimalizam na sceni vrlo specifično rediteljsko rešenje. Sam tekst vrlo dobro doprinosi ovakvom minimalizmu.

Izbor kostima usmeravao je da jedino lice bude glavni punkt na sceni, tj. ono što igra i što dominira. Minimalizam je naš svesni izbor.

Ako poruku predstave pretočimo na svakodnevni život, kako bi ona trebala da izgleda?

- Poslužiću se replikom iz predstave: “Stvari u životu nisu crno-bele. Ne treba ih posmatrati na taj način, i na takav način ne treba se baviti njima. Sve oko nas je mnogo komplikovanije i stvari i svet oko sebe ne možemo posmatrati samo iz svoje vizure.” Vodim se time, da sve te stvari treba smestiti i u drugu svest, gledati ih sa više očiju i posmatrati ih šire i opširnije.

Bogdan Damnjanović

JELENA KORDIĆ KURET, GOSPOĐA MILER

Publika je „disala” sa nama

Rekcije publike sam pratila i dok nisam bila na sceni i bilo je zaista lepo, kaže Jelena Kordić Kuret

- Na prvo čitanje teksta, niste sigurni da li biste lik majke, gospođe Miller, osudili ili pravdali. Tudila sam se da to izbegnem, tako što sam pokušala bolje da razumem okolnosti u kojima se ona našla. Njen sin, koga su u prethodnoj školi maltretirala deca, dobio je priliku da se školuje u drugoj, boljoj školi. Majka smatra da je to pravi i jedini trenutak da njen sin krene dalje, kako bi uspeo u životu, i svim silama učiniće da se to dogodi”, kaže Jelena Kordić Kuret o svojoj ulozi u sinočnjem komadu „Sumnja”, Kamernog tetra 55 i Udruženja Kontakt.

Od pre nekoliko godina njena matična pozorišna kuća je Hrvatsko narodno kazalište Mostar, a u Kamernom teatru 55, osim u komadu „Sumnja”, an-

gažovana je u još dve predstave - „Bolest porodice M.” italijanskog pisca Fausta Paravidina, u režiji takođe Selme Spahić i „Kamen”, Marijusa fon Majenburga koju je režirao Dino Mustafić.

- Imala sam ludu sreću da saradujem sa tako sjajnim rediteljima, kao što su Selma i Dino”, kaže naša sagovornica, i dodaje

da će uskoro igrati u komadu „Nigde nikog nemam”, Edvarda Bonda, čija je priprema u toku u mostarskom HNK, a potom svodi utiske o reakciji užičke publike na sinočnju predstavu:

- Oduševljena sam reakcijom publike. Rekcije sam pratila i dok nisam bila na sceni i bilo je zaista lepo. U publici nije bilo komešanja, niko se nije čuo. Publika je „disala” sa nama sve vreme predstave i to je bilo sjajno”, - kaže Jelena i dodaje:

- U Kamernom tetru 55 predstavu igramo u mnogo manjem prostoru, a publika je

oko scene. Ovde smo morali da se prilagodimo, pa smo tokom proba nešto izmenili”, objašnjava naša sagovornica i dodaje da sala Kamernog teatra ima oko 150 mesta.

- Pozorišna sala užičkog pozorišta je velika i morali smo da se oslobodimo kako bismo zadržali pažnju publike”, svedoči Jelena, a na pitanje kakvo je stanje u mostarskom HNK, kaže:

- Tužno. Zaista tužno. Počeli smo pripremu komada „Nigde nikog nemam”, Edvarda Bonda, koju režira Dragan Komadina, i pola tog procesa prošli smo bez električne energije. Radili smo u vreme dnevnog svetla i to je ilustracija stanja u kulturi. Slična situacija je i u Narodnim pozorištu u Mostaru”.

N.K.

IZLOŽBA SNEŽANE KOVAČEVIĆ, KOSTIMOGRAFA NARODNOG POZORIŠTA UŽICE

Trudim se da pronadnem neki štos

Najviše volim da budem inovativna, da nešto novo smislim, kaže Snežana Kovačević

Dugogodišnji kostimograf Narodnog pozorišta Užice, Snežana Kovačević studirala je savremeno odevanje, a u užičkom pozorištu je svojevremeno počela da radi kao šef tehničke. Pozorište je zavolela odmah, a ubrzo je dobila i priliku da mu pruži ono u čemu je najbolja, kreativne kostime. Poslednjih desetak godina bavi se i kompjuterskom grafikom, pa će osim kostima i modnih detalja, u subotu, 10. novembra u Gradskom kulturnom centru, izložiti i modne i skice za predstave. Izložba će biti otvorena u 18 sati.

-Najviše volim da budem inovativna, da nešto novo smislim, svejedno da li je u pitanju novi materijal, upotreba mate-

rijala koji nije korišćen do tada ili odevni predmet. Na primer, u jednoj predstavi sam koristila samo brushaltere i celu predstavu obukla u njih, nekada sam koristila i silikon, što takođe nije uobičajeno. Generalno se trudim da sve što radim bude novo, da izmislim neki novi štos, fazon, da taj kostim igra i na neki

način ima svoju rediteljsku priču.

Koliko Vam iz tog ugla leži minimalizam u pozorištu, pre svega, u kostimografiji?

-Minimalizam na sceni zahteva pročišćenje, do koga je možda i najteže doći. Naravno, ja volim i vesele, razigrane predstave, posebno komedije u kojima nema mesta minimalizmu. On je u redu, ako šalje poruku. Ipak, nije uvek dobar, pri tom mislim na kostim, ali i na scenografiju i glumu.

Koliko Vam je rad u Narodnom pozorištu u Užicu pružio šansu da se usavršite,

da radite na sebi?

-Od početka rada u užičkom Narodnom pozorištu sam na dobitku, jer od samog starta sam dobila priliku da radim na predstavama. Čak nisam ni asistovala. Ne kažem da je to loše, ali u, recimo, Beogradu, čoveku se može desiti da asistent ostane celog života. Najlošije kod toga je ništa ne naučiti, biti samo fizička ispomoć. Ja sam imala priliku da radim i dokazujem se. Usput je stiglo mnogo nagrada, što mi nije bio cilj, ali nije ni nevažno. Bilo bi dobro da uvek ima i para, ali nekada se baš iz nemštine rode odlične ideje.

Ana Milošević

Bjeline grijeha

Zloupotreba moći u vjerskim zajednicama, središnja tema sarajevske „Sumnje“ koju smo vidjeli drugog dana ovogodišnjeg festivala, konstantno je intrigantna novijem kazalištu zapadnog kulturnog kruga. Osim očitih razloga razotkrivanja bolnih, neuralgičnih točaka društvenih nepravdi, motivi za teatraliziranje odnosa organizirane religije i grijeha leže i u specifičnom dramskom potencijalu takvih situacija – čovjek stješnjen u neprirodno, celibatno ruho tempirana je bomba ispunjena TNT-om vlastitih zatomljenosti, pa svaka napuklina u duševnom miru takvog lica može eksplodirati puno jače nego u sekularnoj okolini. Ta dramaturška dosjetka često je korištena u modernističkom teatru sredine dvadesetog stoljeća, a „Sumnja“ Johna Patricka Shanleya svojim *dobro skrojenim* verbalizmom definitivno spada u to, sad već prašnjavo i prošlo kazališno vrijeme. Da je za takvim tekstom posegnuo kakav regionalni veterana na kraju karijere, rezultat bio svakako morao biti uobličjen u svojevrsnu scensku razglednicu iz bolje prošlosti, ali što sa „Sumnjom“ može učiniti mlada i po mnogočemu perspektivna Selma Spahić?

Mlada redateljica „Sumnji“ prilazi s uvažavanjem ma-

trica tekstualne anakronosti, i ne pokušava od tog predloška učiniti ono što on nije. Dobro podmazani sustav besprijekorno ispisanih duodramskih scena, kao stvoren za efektno glumačko *pregrijavanje*, Selma Spahić dramaturški ne dekonstruira, ali se zato uvelike trudi uskomešati podtekst komada, kojeg postavlja na scenu uz *riječi, riječi, riječi* Shanleyevog *pièce bien faitea*. Temeljna redateljska ideja ogleda se u jednostavnom, ali dojmljivom monokromatskom suprostavljanju, u kojem se miru svećeničke crnine suprostavlja bijeli nered nagomilanih sumnji, strahova i očaja – crni kubusi i crne mantije konstantno se prljaju bjelinom grijeha, gipsom, šećerom, kredom i vodom koja od tog bijelog iskušanja stvara teško prohodnu močvaru unutar tamnog svećeničkog mira. Redateljica taj paralelni slalom verbalnog i neizgovorenog provlači i kroz rad s glumcima – svakom se od njih nagomilane bjeline odvajaju od gipsom natopljenih kostima, a muški protagonist izgovoreni sukob tijekom cijele predstave dopunjuje nadgradnjom ispisivanom precizno osmišljenim natpisima i ilustracijama. Osim toga, Selma Spahić shvaća kako verbalni diktat pročitani u klasičnom ključu može odvesti u zašeceran *mainstream* bez doticaja sa

stvarnošću, pa dobro promišljena glumačka sučeljavanja režira odvajanjem govorne radnje od tjelesnog pokreta. Na taj način glumci ne mogu posezati za zanatskim linijama manjeg otpora, pa je svatko iz malobrojnog ansambla dobio priliku za oblikovanje dojmljive role. Ermin Bravo u zahtjevnoj ulozi oca Flynnna, optuženog za pedofiliju, uvjerljiv je u nijemom prkosu pred nadolazećim optužbama, a tek nešto manje uspješan kad u obranu krene izgovaranim argumentima. Tatjana Šojić kao sestra Aloysius sigurno drži liniju ohlađenog gestusa autorativne šefice, a Maja Izetbegović plastično, ali s previše vanjskih izražajnih sredstava oslikava pomalo plošan lik dobrodušne sestre James. Jelena Kordić Kuret diktatom obilježja svog lika morala je posegnuti najdublje u povišeni registar gotovo tragičkog izraza, ali zbog precizne karakterizacije nije posrnula prema nepotrebnoj patetici.

U svađi sestre Aloysius i podređene joj sestre James, starija kolegica izrazi sumnju u kvalitetu rada s djecom mlade početnice. Na pitanje Jamesove koje je otprilike glasilo: „pa što ne valja s mojim predavanjima?“, sestra Aloysius odgovara: „previše su broadwayska“. Upravo taj atribut, „previše broadwayski“,

piše: Matko Botić

može se prenijeti i na prosudbu teksta koji je sjajno ispisan, postavlja zanimljiva pitanja, ali ne sadrži u sebi previše zrnaca *estetičke rizika* na koje smo navikli i na ovom festivalu, i u suvremenom dobrom teatru općenito. Umjesto toga, nakon preksinoćne predstave Ane Vukotić, dobili smo naznaku zanimljivog redateljskog rukopisa još jedne redateljice koja obećava biti pokretačka snaga u regiji, ali i obrisa glumačke energije koji je sposoban tu snagu uobličiti u punokrvi scenski događaj. Polovina jučerašnjeg ansambla zajedno sa Selmom Spahić svoje vlastite priče utkala je u tugaljivu „Hipermnemiziju“, predstavu koja je ostavila dubok trag gdje god je igrala, baš zbog intimnog i izvedbenog rizika utkanog u svaku poru redateljskog i glumačkog truda. Jučerašnja „Sumnja“ izgleda tek kao uzimanje zaleta za takve i slične pothvate u budućnosti.

REČ PUBLIKE

Nije sve crno-belo

Neda Milosavljević, student:

– Sam početak predstave nije, po meni obećavao mnogo. Međutim kako je radnja išla i predstava odmicala, a priča se zahuktavala potpuno je zaokupljena pažnja. Mislim da je to jedna izvrsna rediteljska bravura. Pre svega tekst je odličan, tako da ni ne čudi činjenica da

su sarajlije uspele da urade ovako kvalitetnu predstavu.

Marija Đajić, lekar:

– Predstava me je oduševila. Gledajući podelu uloga u programu i to da je vrlo minimalistička nisam očekivala neku posebnu bravuru. Glumci su tekst izneli veoma dobro. Muzičke pauze i glas gospođe Miler u pesmi me je kupio.

Bojan Rakić, ekonomista:

– Predstava je crna bez imalo belog, ali i pred kraj i oni sa scene kažu da život nije samo crno-bela slika. Realna i svakodnevnina tema u svim crkvenim zajednicama, o kojoj se samo povede priča, ali se do kraja ne istraži i sve i dalje bude pod velom tajne. Odlična priča koju su glumci veoma dobro izneli na scenu zajedno sa rediteljom, tekst je izvanredan. Gledao sam

i film, tako da sam i od predstave očekivao dosta, i baš je opravdala moja očekivanja.

Vladimir Nikolić:

– Zabluda i duboko uverenje da istina nije tako crna pod velom sumnje i begom od istraživanja i realnosti. Tako bih jedino okarakterisao temu i priču i predstave i života uopšte. Jako me je pogodila priča koju su sarajlije odlično izveli na sceni.

B.D.

Пише: Dorđe Pilčević

POVODOM JUGOSLOVENSKOG POZORIŠNOG FESTIVALA

Sarajevsko pozorište u Užicu 1925. godine

Tri večeri bila je prepuna Grbićeva arena. U Užicu se „rano izjutra ide na vruće lepinje s kajmakom i na klekovaču, uveče miriše s panja mlada i vruća jagnjetina, a noću u kafani „Zlatibor“

trešti balalajka, „čarne oči s majke Volge“, pisao je u „Politici“ sarajevski reditelj i književnik Borivoje Jevtić

Početak maja 1925. godine u Užicu je gostovalo Narodno pozorište iz Sarajeva. U „Politici“, od 7. maja, objavljena je nepotpisana informacija dopisnika iz Užica, u kojoj se navodi:

„Ovde gostuje već četiri dana sarajevsko Narodno pozorište. Ono daje predstave u Grbićevoj areni, dosad uvek pred punom kućom. Prvu predstavu dalo je u subotu, 3. ovog meseca kao Veče aktovki od bosanskih pisaca: „ON“ i „Adam – beg“ od Svetozara Ćorovića i „Hasanaginica“ od Alekse Šantića. Drugo veče, u nedelju, igran je Nušićev „Narodni poslanik“. Večeras je Nikodemijev „Skampolo“.

... Pozorište je srdačno primljeno i Užičani se svim snagama brinu da sarajevske goste zadovolje. Grupu vodi dramaturg sarajevskog Pozorišta g. Borivoje Jevtić. Poslednjom predstavi, posle završenog gostovanja Beogradske opere u Sarajevu, prisustvovala je upravnik g. Branišlav Nušić.“

Poznati sarajevski dramaturg i književnik Borivoje Jevtić objavio je tih dana u „Politici“ poduži članak pod naslovom „Pod Zlatiborom“. Evo kako je on doživio gostovanje saraje-

vskog Narodnog pozorišta u Užicu pre 87 godina.

„...Dakle, Sarajevsko pozorište u Užicu. U ovoj tišini, to je senzacija. Ne tako uočljiva i napadna kao u Bosni na gostovanjima, gde svet gleda na glumce kao u Molijerovo vreme, krsti se i ne ode na predstave. Ali senzacija je posle nekakvih putujućih trupa koje su svet navikle na zadocnjenja i koje su igrale kao od bede, tako da se igra.

Poseta, za sad, još ne puni celu Grbićevu arenu, ali kad sunce zagreje gorske padine i osuši kaldrmu, ona će krenuti na bolje. Najzad, i prirodno je. Sarajevsko pozorište dolazi ovamo s jednom izuzetnom misijom: da proširi i učvrsti kulturne veze između Bosne i Srbije. Kad sam o ovoj poseti, pre mesec dana, govorio ministru prosvete g. Pribićeviću i tražio dopuštenje za gostovanje na „tuđem rejonu“ (Užice spada u domen Beogradskog pozorišta) on se nasmeši: „Nema rejona“, - reče mi on. - Samo vi idite.“

Ja ne znam da li se to zna u Užicu – a bilo je aširano i vrlo pompezno, kako to ume samo g. Nušić – ali će se osetiti kad Po-

zorište dovrši svoje gostovanje. Ovi kontakti preko ustanova blagotvorniji su od političkih članaka i oratorskih fraza. Tu smo i dajemo se celom svojom snagom, u zemlji na koju smo toliko mislili u dane ropstva. Sad nam je omogućen neposredan dodir i stvarna izmena misli. Videćemo koliko ćemo se upoznati.

„Politika“ se ovde čita isti dan uveče... Oseća se ovde elemenat svež, živ i nesavitljiv. Ljudi su ljubazni, primaju vas, čine vam male usluge. U Bosni vas, naprotiv, gledaju kao nešto tuđe, plaše se da unesete haos, ili nešto više slobodnog gesta koji će zaprepastiti usku konzervativnost čaršije.

...Posle zahuktanog i nervoznog Beograda, Užice liči na gorsko lečilište. Izgleda mi da se čovek ovde može predavati intimnim mislima, bez opasnosti da će neko da ih pokvari u njihovom sporom, toplom toku. Razočarani ili zaljubljeni, možda bi mogli da svraćaju ovamo. Samo da nema kiše. Proleće, majski cvet, radosti probuđenog života, sve se to sleglo i stuštilo pod do-

sadnom jesenjom kišom, koja je raskaljala užičku kaldrmu.

Sarajevski glumci koji ovde gostuju već dva-tri dana, obukli su zimske kapute i mrzovoljno sede po kafanama i igraju domine. Na probama u jednoj ulupanoj areni, hukću u ruke od zime. Mala, uska i već natrula pozornica, koja liči na kutiju ili japansku minijaturnu sličicu, tanku kao od fantazije, sva je u vodi. Sinovi boginje Talije se ljute. Ali, kad se naveče ispuni dvorana i zatrešti jedan dobrovoljni orkestar, stvari se čarobno izmene i predstave teku s elanom, malo mučno na uskim i sumnjivim daskama, ali sa žarom. Krv starih nomada se budi. Generacije starih i čestitih putujućih glumaca ulazi u svoj raniji element i oseća se kao kod kuće, kad se nije igralo pod zaštitom jugoslovenskog grba i sa stalnom mesečnom platom.

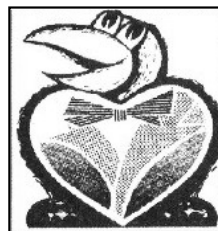
Gledam i sećam se Geteovih reči: „Dajte mi dobre glumce, pa ću igrati i na teretnim kolima“, piše Borivoje Jevtić.

Na ovogodišnjem Jugoslovenskom pozorišnom festivalu „Bez prevoda“, Užičani su sinoć gledali predstavu „Sumnja“, u koprodukciji Kamernog teatra 55 Sarajevo i Udruženja „Kontakt“. Neka užičku pozorišnu publiku i sarajevske glumce ovaj zapis podseti na gostovanje Narodnog pozorišta iz Sarajeva u Užicu 1925. godine.

TELEVIZIJA LAV

Radio
Luna
92 i 103.6 Mhz

РАДИО
УЖИЦЕ

Вестии

O PREDSTAVI

Sud teatra

Noć uoči premijere, posle pretpremijere, između gledalaca razjedinjenih povodom čitavog ovog umetnički kontroverznog projekta, razvila se burna i bučna rasprava; neki su bili zgroženi direktnošću predstave, kao krajnje neumetničkim činom, krvavom košuljom, povraćanjem na sceni, Ružicinim suzama koje se presipaju u akvarijum... Neko drugi je rekao: A kako da izgleda predstava koja se zove "Zoran Đinđić"?! Šta treba? Nešto, kao, salonskije? Nešto, kao, umivenije? Šta smo, beše, imali u ovih poslednjih sedam, ili 12, ili 21 godinu života, da bi se o tome moglo salonskije? Upravo nabranjanjem, podugačkim spiskom životnih fakata koji se tiču svakog pojedinca u publici, počinje predstava. I to pod punim osvetljenjem, do samog kraja, da svakome bude jasno da nema šanse za povlačenje u ulogu posmatrača. Glumci direktno iznose optužbe za sve što je učinjeno u ime te publike, drugima, ali i samoj toj publici, i svaki se pojedinačni spisak završava pominjanjem ubistva Zorana Đinđića. I bez bilo kakvog optuživanja, katarzičan bi bio taj desetominutni spisak svih grozota koje smo dozvolili da se dogode. Priča koja sledi dotiče se nekoliko punktova: optužbe protiv samog Zorana Đinđića, zatim uloge crkve i crvenih beretki, dok se na samom kraju održava suđenje jednom značajnom političaru, za šta je pozorište preuzelo na sebe da sastavi optužnicu. Nema nikakvog izmišljenog "bio jednom jedan" u svemu ovome, svaka izgovorena reč je direktan komentar stvarnosti, uz neke citate na temu političnosti, i baš tim nezaklanjanjem iza izmišljenih likova izbegnuto je da se tekst pretvori u uvredljivi pamflet. Frljić se ne zadovoljava time, ovu skrivenu estetičnost dalje razvija tobožnjom iscrpno dokumentovanom genezom pravljenja predstave, stvarajući pseudodokumentarističku sliku o uroti i prisluškivanju od strane obaveštajne agencije. Za ovu poslednju tvrdnju nema konkretnih dokaza, sve ostaje na slutnji, ipak dovoljno jakoj da braniteljima umetnosti svedoči o nenarušenom integritetu umetničkog dela. Vidljivo je pažljivo građen i ritam predstave, smenjivanjem kaskada reči, sa minimalistički korištenim pokretom, i retkom upotrebom direktnog znaka na praznoj sceni, u vidu malog hrama, ili velikog ustava (Marija Kalabić). Glumačka ekipa listom- Branislav Trifunović, Ivan Jevtović, Vladislav Mihailović, Tanja Petrović, Milan Marić, Miloš Timotijević, Tamara Krcunović i Dušan Radović umesto juče obolelog Feđe Stojanovića, sa ogromnom energijom, sa vidljivom verom, sa umetničkom merom, iznela je ovaj težak glumački zadatak ravnopravno. Jedini segment izostavljen rediteljevom mikrijom ostala je muzika, klasično korištena, u majstorskom ključu Irene Popović. A što se tiče preporuke? Naćete se ili u prvoj ili u drugoj grupi pomenutoj na početku, treće mogućnosti nema.

Aleksandra Glovacki, 20. Maj 2012.

mi
ic

министарство културе републике србије

GRAD UŽICE

NARODNO POZORIŠTE
UŽICE

VEČERAS

ATELJE 212 BEOGRAD

ZORAN ĐINĐIĆ

Autor i reditelj: OLIVER FRLJIĆ

Dramaturg:	Branislava Ilić
Scenograf:	Marija Kalabić
Kostimograf:	Sandra Dekanić
Kompozitor:	Irena Popović
Asistent reditelja:	Nikola Ljuca
Asistent kostimografa:	Maša Stanković
Asistent kompozitora i dizajn zvuka:	Dragan Stevanović
Organizator:	Nevena Vučković
Organizator na praksi:	Lina Bošković

IGRAJU:

FEĐA STOJANOVIĆ
BRANISLAV TRIFUNOVIĆ
IVAN JEVTOVIĆ
VLADISLAV MIHAILOVIĆ
TANJA PETROVIĆ
MILAN MARIĆ
MILOŠ TIMOTIJEVIĆ
TAMARA KRCUNOVIĆ

Inspicijent:	Emilija Rafajlović
Sufler:	Snežana Budimlić
Dizajn svetla:	Radomir Stamenković
Tehnički menadžer:	Vojin Butković

Пише: Zoran Jeremić

Sumnja i njena deca

Ali koga uopšte briga za stajling narcisoidnog piskarala u festivalskom biltenu i jaje jednog uspešnog upravnika pozorišta. To je, da se ne lažemo, njihov subjektivni doživljaj, na koji, legitimno, imaju pravo sve dok taj doživljaj ne povlači objektivne posledice po njihove bližnje.

Zar o tome ne govori i predstava "Sumnja" Kamernog teatra 55?

no da ono što nam se ne sviđa to smatramo nepostojećim. Tajac i muk.

S druge strane, odlično napisan komad američkog pisca Džona Patrika Šenlija, koji je i režirao istoimeni film, sa Meril Strip u glavnoj ulozi (FEST, 2009), daleko šire posmatra i problematizuje fenomen istine od anatemisanja jednog lika (oca Flina) kao negativca. To bi bilo isuviše

Bilo kako bilo, "Sumnja" je dobra predstava, ozbiljan "vaspitni šamar" pred večerašnju Frljićevu šamarčinu. Šeta što onih uzvišenih gospel trenutaka Jelene Kordić Kuret nije bilo više. Oni bi ovoj bogobojažljivoj rašomonijadi dali i još ponešto od teatarske moći da nas, bar za trenutak, pomeri iz "sumnje".

A istina? Za nju bogme obrazi moraju još jače da bri-
de.

I nije istina tačno vreme pa da se meri po slobodnoj volji. Doduše, ima jedna zgodna parabola, nije biblijska, ali dolazi iz Sokoljana, podno Kadinjače, a tamo se, s jeseni, neguju zen discipline, uz klekovaču. Elem, bio neki Spasoje koji je dobio ručni sat na poklon ali nije znao da čita vreme sa nje-

ga. Kad bi ga kogod upitao za tačno vreme, on bi mu pokazao sat i bajagi samouvereno provocirao: „A šta ti misliš?” Namernik pogleda, kaže koliko je sati, a Spasoje zaključio: „Tačno toliko.” Razume se, nikad nije posumnjao.

Moram reći urednici Rajki da mi skloni ovu sliku sa rubrike koju vodim. Za razliku od glumica koje slikaju Cvekla i Baja, lepši sam u prirodi nego na slici. Pogotovo na večernjim snimcima bez blica. Mislim, nije da nemam gabaritnu glavu, ali ispade da je veća od prepune glave Zoća Stamatovića dana uoči festivala.

Jednom mi se taj isti Zoćo jadao da mu je manji problem ko će u pozorištu da igra Hamleta nego ko će da zakuca ekser na pozornici. Takvu rabotu, kaže on, niko nema u opisu radnog mesta, pa da ne bi svaki čas pisao studiju izvodljivosti sam se lati čekića. Srećom, ima odličan ansambl pa još uvek ne mora da skida kilažu za ulogu danskog kraljevića.

Govori, dakako, ali sa tezom koje donekle nisam ni bio svestan sve dok me jedan prijatelj posle predstave nije pitao da li sam ime vladike Pahomija video na odjavnoj špici. Iskren da budem, nisam video. Kod nas je inače društveno poželj-

jednostavno, da ne kažem banalno. Zna to zasigurno i rediteljka Selma Spahić, ali može biti da je napravila neku vrstu kompromisa sa nečim što bi komad zagledan u život skrenulo u ne tako redak problem mučne svakodnevice.

OCENA PUBLIKE

CNP Podgorica i Grad teatar Budva:	
RIBASRSKE SVAĐE	3,83
Kamerni teatar 55 Sarajevo i Udruženje Kontakt:	
SUMNJA	4,34

 Jedinstvo

MONTAŽNO PROIZVODNO
PREDUZEĆE A.D.
za projektovanje i izvođenje
termo i hidro instalacija i
postrojenja

31000 Ужице, Николе Пашића 38, 031/512-655

ПУТЕВИ АД

impol
Aluminium Industry

Impol · Seval

Izdaje Savet XVII Jugoslovenskog pozorišnog festivala Užice 2012.

Uređuje redakcijski odbor: Radojka Popović - urednik, Nenad Kovačević, Verica Tucović, Mirjana Petrović, Ana Milošević, Bogdan Damjanović, Zoran Jeremić, Matko Botić.

Tiraž: 500 primeraka • štampa Grafoprint Užice - grafoprint@open.telekom.rs